

шифр «Processus»

**НАУКОВА РОБОТА
НА ТЕМУ «БАНКРУТСТВО:
ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ»**

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
 РОЗДІЛ 1. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНСТИТУТУ	
БАНКРУТСТВА В УКРАЇНІ	
1.1. Основні нововведення у процедурах банкрутства порівняльна характеристика.....	5
1.2. Статистика підприємств банкрутів.....	12
1.3. SWOT-аналіз інституту банкрутства за новим законодавством.....	13
 РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВІДНОВЛЕННЯ	
ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ	
2.1. Виокремлення фізичної особи, як суб'єкта процедури банкрутства.....	16
2.2. Реструктуризація та погашення боргу фізичної особи-підприємця.....	19
2.3. Особливості погашення боргу боржника.....	21
 РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ІНСТИТУТУ БАНКРУТСТВА	
ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	
3.1. Шляхи удосконалення інституту банкрутства з урахуванням міжнародного досвіду.....	24
3.2. Судова практика у справах про банкрутство.....	27
 ВИСНОВКИ.....	 28
 СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	 30
 ДОДАТКИ.....	 33

ВСТУП

Актуальність дослідження. На сьогоднішній день, активно здійснюється реформування законодавства України, проводиться робота щодо імплементації західноєвропейських норм та принципів у чинне законодавство. Однією зі сфер законодавства, яка активно реформується, є інститут банкрутства. Зокрема, 18 жовтня 2018 року Верховною Радою України в другому читанні і в цілому було прийнято Кодекс України з процедур банкрутства, який замінить Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», що діяв з 1992 року. Відповідно актуальність обраної теми зумовлена потребою у дослідженні як причин незадовільного фінансового стану так і способів оздоровлення неплатоспроможних суб'єктів господарювання з урахуванням найкращої вітчизняної та світової правової практики.

Питанням правового регулювання банкрутства в Україні присвячено праці таких вчених, як: Р.Г. Афанасьєв, В.Е. Беяневич, І.А. Бутирська, І.О. Вечірко, В.В. Джунь, О.А. Зуєва, С. В. Мінькоський, О.П. Подцерковний, Б.М. Поляков, В. В. Радзивилук, Я.Г. Рябцева та інших.

Проте зважаючи на ті процеси, що нині відбуваються у сфері банкрутства, даний інститут потребує свого подальшого дослідження та вдосконалення.

Мета і завдання дослідження. Мета роботи полягає у тому, щоб на основі аналізу вітчизняних та зарубіжних наукових, науково-публіцистичних джерел, узагальнення правозастосовної практики, вітчизняного і зарубіжного досвіду розкрити проблеми правового регулювання банкрутства, а також сформулювати пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства у вказаній сфері та практики його застосування.

Зазначена мета дослідження конкретизується такими основними завданнями:

– проаналізувати основні нововведення в процедурах банкрутства;

- розглянути статистику підприємств банкрутів;
- провести SWOT-аналіз інституту банкрутства за новим законодавством;
- розкрити особливості виокремлення фізичної особи, як суб'єкта процедури банкрутства;
- розглянути реструктуризацію та погашення боргу фізичної особи – підприємця;
- здійснити аналіз особливостей погашення боргу боржника;
- розглянути проблемні питання з процедур банкрутства та запропонувати шляхи їх вирішення на основі судової практики та міжнародного досвіду.

Об'єктом даного дослідження є суспільні відносини, які виникають з процедур банкрутства.

Предметом дослідження є банкрутство: проблеми правового регулювання.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становлять сучасні загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання: метод спостереження та порівняння, метод догматичного аналізу (формально-юридичний метод), метод системного аналізу, діалектичний метод, аналітично-системний метод та інші.

Практичне значення. Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що вони можуть бути використані у:

- науково-дослідній сфері – у подальших дослідженнях, пов'язаних з правовим регулюванням процедур банкрутства;
- у навчальному процесі – при викладенні предметів «Господарське процесуальне право», «Актуальні проблеми господарського законодавства», «Правове регулювання неплатоспроможності та банкрутства» студентами юридичних факультетів, а також практичними працівниками, спеціалістами у галузі права та інших наук, які досліджують сферу правового регулювання.

РОЗДІЛ 1

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНСТИТУТУ БАНКРУТСТВА В УКРАЇНІ

1.1. Основні нововведення у процедурах банкрутства: порівняльна характеристика

Відповідно до Закону України про банкрутство, банкрутство – визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедур санації та мирової угоди і погасити встановлені у порядку, грошові вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури [1].

Як зазначає В. В. Джузь, одним із недоліків структури джерел інституту неспроможності є незабезпеченість належної узгодженості окремих фрагментів його процесуального механізму [2, с. 8].

Підстави неплатоспроможності не збігаються з підставами порушення справи про банкрутство. Останнє, на думку О.П. Подцерковного, має формальне процесуальне розуміння, на відміну від економіко-правового розуміння неплатоспроможності, де поєднуються економічно та юридично значущі факти. Неплатоспроможність при цьому оцінюється з матеріально-правового погляду, а порушення справи про банкрутство – з процесуального. Перше потребує юридичної оцінки судом, а друге є результатом надання певних документів зацікавленою особою до господарського суду [3, с. 236].

Тому необхідно визначити основні нюанси та чітко усвідомити наслідки основних нововведень застосування кожної з процедур банкрутства.

Однією з важливих змін в правовому регулюванні господарської діяльності став прийнятий Верховною Радою України 18.10.2018 року та переданий на підписання Президенту України Кодексу України з процедур банкрутства (далі – Кодекс) [4]. Новий кодекс має іншу структуру на відміну від старого закону. Так, Кодекс України з процедур банкрутства складається з

преамбули, 4 книг та прикінцевих та перехідних положень та налічує 137 статей. В свою чергу Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (далі – Закон) складався з преамбули, десяти розділів та налічував 134 статті [1].

Як і Закон, Кодекс володіє певною термінологією, яка також піддана певній зміні, а саме:

1) арбітражним керуючим за Кодексом – є фізична особа, яка отримала відповідне свідоцтво та інформація про яку, внесена до Єдиного реєстру арбітражних керуючих України [4]. Це означає, що змінилась процедура призначення арбітражного керуючого, якщо раніше арбітражного керуючого призначав суд, то сьогодні він визначається шляхом автоматизованого відбору із застосуванням Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи з числа арбітражних керуючих, внесених до Єдиного реєстру арбітражних керуючих України за принципом випадкового вибору. Тобто для створення умов незалежності відбору арбітражного керуючого змінено процедуру призначення арбітражного керуючого;

2) визначення поняття «боржника» було змінено та доповнено можливістю фізичній особі набувати статусу банкрута. А саме боржник – це юридична особа або фізична особа, у тому числі фізична особа-підприємець, неспроможна виконати свої грошові зобов'язання, строк яких настав. Також спрощено підстави за яких такі особи набувають статусу боржника. Так, це особа, що неспроможна виконати свої грошові зобов'язання, строк яких настав. Тобто особи стають боржником відразу з моменту прострочення виконання зобов'язання, а не зі спливом трьох місяців. Такий підхід значно прискорює та спрощує процедуру банкрутства;

3) поняття грошового зобов'язання доповнено в частині: при подачі заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство розмір грошових зобов'язань визначається на день подання до господарського суду заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство. Що конкретизує розмір позовних вимог кредиторів;

4) змінено визначення значних правочинів. Мова йде про договір чи угоду щодо майна (робіт, послуг), ринкова вартість яких на день вчинення становить 10 і більше відсотків вартості активів боржника за даними останньої річної фінансової звітності;

5) доповнено визначеннями: керуючий реалізацією, керуючий реструктуризацією, керуючий санацією, ліквідатор, розпорядник майна. Які є певними різновидами арбітражного керуючого (у Законі їх не було) та доповнено в тому числі у зв'язку із введенням інституту банкрутства фізичної особи;

6) визначено поняття «погашення боргів боржника» – зокрема, це судова процедура у справі про неплатоспроможність фізичної особи, що застосовується з метою задоволення вимог кредиторів за рахунок реалізації майна банкрута, визнаного банкрутом у порядку, встановленим Кодексом, що характеризується особливістю процедури визнання фізичною особою банкрута, а саме процедура з метою задоволення вимог кредиторів за рахунок реалізації майна банкрута [4]. Що дозволяє використовувати до фізичних осіб визнаних банкрутом процедуру відновлення їх платоспроможності;

7) введено визначення реструктуризація боргів боржника, що дозволяє боржнику – фізичній особі відновити платоспроможність за допомогою зміни способу та порядку виконання його зобов'язання. А також введено термін спеціалізована сторінка веб-сайту, як офіційний веб-сайт який містить інформацію про боржника;

8) що стосується терміну «конфлікт інтересів», то останнє вживається у значенні, наведеному в Законі України «Про запобігання корупції» [5], що означає використання законодавцем однакової термінології, з метою уникнення різного трактування нормативно-правовими актами.

Крім того, новий Кодекс містить відмінності в частині регулювання загальних положень зокрема:

1) у новому Кодексу не було запозичено ст. 4 Організація діяльності арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією,

ліквідатора) Закону [1]. Законодавець у Кодексі виділив окрему книгу, яка урегульовує діяльність арбітражного керуючого, під назвою «Арбітражний керуючий» [4];

2) важливим є зміни процедури санації боржника до відкриття провадження у справі про банкрутство, що за новим Кодексом може здійснюватися лише за ініціативою боржника, санація буде проводитись відповідно до плану санації боржника до відкриття провадження у справі про банкрутство з вимогами ч. 2 ст. 5 Кодексу, які мають нову процедуру його складання та прийняття, а тому відрізнятимуться від попередніх зазначених в ст. ст. 6, 29 та ч. 4 ст. 79 Закону [1];

3) щодо судових процедур, які застосовувались до боржника, вилучено можливість укладення мирової угоди щодо боржника юридичної особи, а також окремо виділено процедури неплатоспроможності щодо боржника фізичної особи, такі як реструктуризація боргів боржника та погашення боргів боржника [4, ст. 6]. Це дозволить уникнути поза процесуального вирішення справ даної категорії, а також в свою чергу дозволяє розглядати справи банкрутства фізичних осіб;

4) в новому Кодексі законодавцем було закріплено новий порядок розгляду спорів, стороною в яких є боржник, в якому він не тільки відсилає до Господарського процесуального кодексу України, а й встановлює певні особливості. Наприклад, які справи можуть розглядатись в межах справи про банкрутство, яку процедуру буде застосовано в разі наявності в спорі суб'єкта владних повноважень тощо [4, ст. 7];

5) завдяки ч. 3 ст. 8 Кодексу з'явилась нова можливість відкриття господарським судом провадження у справі про банкрутство за заявою боржника у разі загрози його неплатоспроможності». Де що схожа процедура була передбачена і Законом, однак стосувалася вона лише юридичних осіб у розумінні ЦК України [6];

6) також, законодавець ч. 5 ст. 9 Кодексу передбачив, що оскарження рішень господарського суду в справі про банкрутство не зупиняє самого

провадження у справі. Це унеможливило затягування самої процедури та зменшує випадки зловживання процесуальними правами.

Важливою і центральною фігурою процедури банкрутства є арбітражний керуючий [7, с. 127]. Через арбітражного керуючого відбувається реалізація зв'язку між боржником, кредиторами і господарським судом [1]. Від дій арбітражного керуючого залежить подальша доля боржника.

Спрощено вимоги до арбітражного керуючого, а саме до його освітнього рівня. Арбітражним керуючим може бути громадянин України, який має лише вищу юридичну або економічну освіту, а не повну вищу як за старим Законом [4, ст. 11].

Відповідно до Кодексу на арбітражного керуючого покладено додатково обов'язок (в порівнянні зі старим Законом), зокрема, розкривати інформацію щодо фінансового стану боржника та хід провадження у справі про банкрутство на спеціалізованій сторінці веб-сайту державного органу з питань банкрутства [4, ст. 12]. Такий підхід не лише зробить процедуру банкрутства прозорою, а й дозволить формувати інформацію щодо підприємств банкрутів:

1) змінено вимоги до помічника арбітражного керуючого, а саме: для зайняття цієї посади необхідно мати вищу юридичну освіту не нижче першого рівня. Виключено можливість для осіб з економічною освітою, як за старим Законом, бути помічником арбітражного керуючого. Також на помічника розповсюджуються обмеження, передбачені пунктами 2-5 частини другої статті 11 Кодексу, як і до арбітражного керуючого. Виключено можливість стажування, а саме строку, а також заборони займатись помічникам підприємницькою, адвокатською чи іншою несумісною діяльністю [4, ст. 14]. Що означає можливість поєднувати стажування та іншу професійну зайнятість помічника;

2) законодавець уточнив саме коли арбітражний керуючий може розпочати свою діяльність, що раніше не передбачалось, а саме з дня внесення інформації про нього до Єдиного реєстру арбітражних керуючих України [4, ст. 17];

3) доповнено вимоги до відомостей, які містяться в Єдиному реєстрі арбітражних керуючих України, що попередній Закон не врегулював [4, ст. 18];

4) виокремлено види дисциплінарних проступків арбітражного керуючого, а саме факт зайняття діяльністю, несумісною з діяльністю арбітражного керуючого, порушення правил професійної етики арбітражного керуючого, невиконання або неналежне виконання своїх обов'язків, невиконання статуту та рішень саморегулювальної організації арбітражних керуючих [4, ст. 19], що ступінь відповідальності арбітражного керуючого;

5) доповнено різновид дисциплінарних стягнень, які застосовуються до арбітражного керуючого, а саме догана та тимчасове зупинення права на здійснення діяльності арбітражного керуючого;

6) внесено зміни до процедури призначення арбітражного керуючого з застосуванням автоматизованої системи відбору кандидатів тощо [4, ст. 28];

7) змінено процедуру винагороди арбітражного керуючого, а саме розподілено його винагороду на основну та додатково, змінено розміри та підстави оплати [4, ст. 30].

Крім того, законодавець змінив підхід до регулювання саморегулювальної організації арбітражних керуючих, а тому виділив її в Розділ II Книги II Кодексу. Так, саморегулювальна організація арбітражних керуючих є некомерційною професійною організацією та юридичною особою, на відміну від старого Закону коли вона була всеукраїнська громадська організація. Змінено підхід утворення, структуру організації, функції, керівних органів та її діяльність [4, ст. 32].

Наступною книгою Кодексу законодавцем було виокремлено банкрутство юридичних осіб до якої було віднесено 8 розділ такі як: 1) провадження у справах про банкрутство; 2) розпорядження майном боржника; 3) санація боржника; 4) ліквідаційна процедура; 5) продаж майна в провадженні у справі про банкрутство; 6) закриття провадження у справі про банкрутство; 7) особливості провадження у справах про банкрутство окремих категорій

боржників; 8) провадження у справах про банкрутство, пов'язаних з іноземною процедурою неплатоспроможності.

Правові норми розділів даної книги кодексу є ідентичними нормам попереднього закону, за виключенням окремих поправок, які лише були згруповані у відповідних розділах, що полегшило користування даним нормативно-правовим актом.

Однією з найбільших змін та новел законодавства в сфері процедури банкрутства стало впровадження можливості визнання фізичної особи банкрутом та відновлення її платоспроможності. Законодавець виділяє окрему книгу четверту, яка повністю регулює процедуру відновлення платоспроможності фізичної особи. Книгу розділено на 6 розділів, а саме:

- 1) загальні положення;
- 2) відкриття провадження у справі про неплатоспроможність;
- 3) реструктуризація боргів боржника;
- 4) визнання боржника банкрутом і введення процедури погашення боргів боржника;
- 5) наслідки закриття провадження у справі про банкрутство;
- 6) провадження у справах про неплатоспроможність окремих категорій фізичних осіб.

Останніми пунктами нового Кодексу є прикінцеві та перехідні положення, які закріплюють зміни до основних нормативно-правових актів які будуть зроблені при прийнятті даного Кодексу.

Отже, при аналізі Кодексу про процедуру банкрутства можна зазначити, що даний нормативно-правовий акт фактично є новим нормативно-правовим актом, який в тому числі регулює сферу нових відносин, а саме визнання фізичної особи банкрутом та відновлення її платоспроможності, вносить зміни до регулювання статусу та діяльності арбітражного керуючого, та до загальних положень врегулювання процедури банкрутства.

1.2. Статистика підприємств банкрутів

З економічної точки зору банкрутство є неспроможністю суб'єкта продовжувати свою підприємницьку діяльність внаслідок її економічної нерентабельності, безприбутковості. Тобто, суб'єкт підприємництва має стільки боргів перед кредиторами і зобов'язань перед бюджетом, що коли їхні вимоги будуть пред'явлені у визначені для цього строки, то майна суб'єкта – активів у ліквідній формі – не вистачить для їх задоволення [8, с. 346].

Причини банкрутства підприємств можна поділити на дві групи: зовнішні та внутрішні. Зовнішні – об'єктивні по відношенню до підприємства-банкрута, їх дуже важко врахувати. Внутрішні – суб'єктивні, безпосередньо залежать від форм, методів та організації роботи на самому підприємстві. Настання банкрутства є результатом впливу всіх чинників [9, с.47].

Згідно з статистикою, оприлюдненою Державною службою статистики України кількості суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у 2010-2017 роках:

- 1) 2010 рік: 2.184.105 – суб'єктів господарювання;
- 2) 2011 рік: 1.701.797 – суб'єктів господарювання;
- 3) 2012 рік: 1.600.304 – суб'єктів господарювання;
- 4) 2013 рік: 1.722.251 – суб'єктів господарювання;
- 5) 2014 рік: 1.932.325 – суб'єктів господарювання;
- 6) 2015 рік: 1.974.439 – суб'єктів господарювання;
- 7) 2016 рік: 1.865.631 – суб'єктів господарювання;
- 8) 2017 рік: 1.805.144 – суб'єктів господарювання [10].

Статистичні дані дають можливість проаналізувати тенденції існуванні суб'єктів господарювання в Україні за останні 8 років. З 2010 року до 2012 року завершили свою діяльність – 583.801 суб'єктів господарювання, а вже до 2015 року їх стало на 374.135 суб'єктів більше і станом на 2017 року зменшилась на – 169.295 господарюючих суб'єктів.

Отже, це показує, що в період від 2010 до 2012 року підприємства стрімко припиняли свою діяльність, в період з 2012 до 2015 року їх кількість збільшилась, але з 2015 до 2017 року знову почала спадати. Зазначені вище дані вказують на загальну кількість суб'єктів господарювання, які припинили свою діяльність, реорганізувались чи збанкрутували.

Згідно з даними, наданим Державною службою статистики України та наявними на Офіційному порталі «Судової влади України», кількість справ в господарському суді в справах про банкрутство становила:

- 1) 2012 році: – 11949 справ;
- 2) 2013 році: – 11391 справ;
- 3) 2014 році: – 30205 справ;
- 4) 2015 році: – 34425 справ [10, 11].

За даними Державної служби статистики України 1524 компанії були визнані банкрутами у 2016 році в Україні, в процедурі банкрутства знаходиться 2073 підприємства.

Отже, на сьогодні виникає стрімке збільшення випадків банкрутства станом з 2012 до 2017 року, що пов'язане з економічною ситуацією в середині країни, з політичними, воєнними діями на Сході України, а також зовнішніми відносинами України, що й призводить до банкрутування підприємств.

1.3. SWOT-аналіз інституту банкрутства за новим законодавством

Кодекс України з процедур банкрутства є однією з найбільш важливіших змін в питанні банкрутства та відновлення платоспроможності юридичних та фізичних осіб, а також фізичних осіб-підприємців.

Досліджуючи даний Кодекс за допомогою SWOT-аналізу необхідно проаналізувати його за наступними критеріями.

1. Сильні сторони:

а) новий Кодекс прийде на зміну старому Закону, буде мати більшу внутрішню цілісність та структурованим розподілом на окремі книги, а отже

являється результатом кодифікації норм законодавства в сфері банкрутства, що стане простішим в використанні норм права;

б) підвищення ефективності процедур банкрутства та рівня захищеності прав кредиторів, буде більш повноважень кредиторів та захист їх інтересів;

в) вдосконалення процедури продажу майна боржника на аукціоні, шляхом використання інтернет-торгів.

г) підвищення рівня виконання контрактів та судових рішень, надано доступ арбітражним керуючим до різних владних порталів та реєстрів;

д) врегулювання відносин щодо відновлення платоспроможності фізичних осіб, які опинилися в скрутній фінансовій ситуації та потребують допомоги з боку держави.

2. Слабкі сторони:

а) відсутності балансу між інтересами кредиторів та боржника. Кодекс передбачає розширення інтересів виключно кредиторів та ігноруванням інтересів боржника;

б) відсутність мирової угоди як окремої процедури банкрутства. Така процедура відсутня як для юридичних осіб так і для фізичних осіб та ФОП;

в) Затягування обрання арбітражного керуючого. Так, Кодекс встановлює автоматизований порядок обрання арбітражного керуючого. Якщо жоден із претендентів не погодиться на участь у справі, призначення здійснюватиме суд. Що можливо буде використовуватись для затягування справ;

г) варто зауважити, що згідно з Перехідними положеннями Кодекс набирає чинності та вводиться в дію через шість місяців із дня його опублікування в офіційному друкованому органі. Тож є лише півроку, щоб максимально підготуватися, вивчити всі нюанси й ризики, що для такої складної процедури є замалим терміном.

3. Можливості, що відкриваються з введенням в дію Кодексу:

а) повна концентрація майнових спорів за участю боржника саме у справі про банкрутство за правилами ГПК України [12]. Спори, стороною в яких є боржник, розглядаються господарським судом за правилами, передбаченими ГПК України, з урахуванням особливостей, визначених п. 1, 2 ст. 7 Кодексу [4];

б) передбачено вирішення довготривалої проблеми неплатоспроможності фізичних осіб, зокрема «валютних позичальників». Запроваджено механізм реструктуризації валютних кредитів на вигідних для позичальників умовах;

в) запроваджується саморегулювання професії арбітражного керуючого. Саморегулювна організація отримує значну частину повноважень державного органу з питань банкрутства;

г) запровадження відкрито та прозору систему продажу майна боржників у процедурах банкрутства та запровадження проведення аукціону виключно у формі електронних торгів.

4. Загрози:

а) створення умов за яких в основі процедури банкрутства лежатиме не стійка неплатоспроможність, а дії, спрямовані на неповернення кредитів, несплату податків, непогашення боргів. Кодексом, а саме не передбачено вимога прикладання до заяви документів, що підтверджують безспірність грошових вимог, що може призвести до зловживання даною можливістю;

б) відсутність балансу між інтересами кредиторів та боржника напряду буде перешкоджати реалізації відновлення платоспроможності боржника, а лише реалізувати інтерес кредиторів в реалізації свого інтересу. У складних економічних умовах нашої країни необхідно заохочувати боржника продовжувати працювати, а не навпаки;

в) відсутність мирової угоди обмежить учасників процедури в позасудовому вирішенні справи;

Отже, згідно вищезазначеному, в прийнятій редакції Кодексу України з процедур банкрутства існує доволі багато позитивних змін, але при цьому є вдосталь недоліків які потребують доопрацювання.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ВІДНОВЛЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ФІЗИЧНОЇ СОБИ

2.1. Виокремлення фізичної особи, як суб'єкта процедури банкрутства

Однією з головних змін, які виникли в результаті прийняття Кодексу України з процедури банкрутства є створення інституту банкрутства фізичної особи, боргові зобов'язання якої не пов'язані із здійсненням нею підприємницької діяльності.

Для того, щоб зрозуміти у чому суть даного інституту і який вплив його буде на процедуру визнання банкрутом фізичної особи – підприємця доцільно розглянути зарубіжний досвід. Для нашої держави інститут банкрутства фізичної особи є новелою та нововведенням, але даний інститут існує в багатьох цивілізованих країнах. Так, наприклад, вже тривалий час даний інститут функціонує в країнах Західної Європи та США.

Так, згідно Федерального кодексу про банкрутство США [13], а саме розділами 7 та 13 передбачено можливість для фізичної особи розрахуватись з боргами, шляхом:

1) списання більшості боргів у частині, що перевищує вартість майна боржника, а інша частина боргів погашається шляхом продажу наявного майна (в першу чергу погашаються борги, забезпечені заставою);

2) надання дозволу потенційним банкрутам виплачувати свої борги за затвердженим судом планом погашення заборгованості, розрахованим переважно на строк від 3-х до 5-ти років. Як правило, передбачається сплата не всіх, а основної частини боргів, без сплати, наприклад, штрафних санкцій, процентів за кредитними договорами або навіть частини основного боргу. В кінці цього строку, за умови добросовісного виконання боржником плану погашення, борги, що залишаються, «пробачаються» кредиторами. Вказаний

тип банкрутства застосовується переважно для погашення забезпеченого боргу з метою збереження за боржником заставленого майна [14].

Таким чином інститут банкрутства в США дозволяє фізичним особам, які не зайняті підприємницькою діяльністю та які потрапили у скрутне фінансове становище: 1) розрахуватись з богами – дана процедура надає можливість боржнику розрахуватись зі своїми боргами шляхом продажу власного майна, якщо застосування інших процедур неможлива; 2) відновити свою платоспроможність – процедура, яка допомагає боржнику відстрочити зобов'язання й заохочує боржника працювати далі, щоб відновити платоспроможність; 3) реструктурувати свій борг – процедура яка дозволяє, за домовленістю з кредитором, відстрочити строк сплати та домовитись про нові умови його сплати.

Новоприйнятий Кодекс в деякій мірі наслідує досвід США та країн Західної Європи, а саме Книга четверта «Відновлення платоспроможності фізичної особи» регулює та впроваджує інститут банкрутства фізичних осіб в правову систему України. З точки зору господарського права даний інститут є цікавий в частині застосування процедур банкрутства до фізичних осіб – підприємців. Зокрема, за новим кодексом порядок проваджень у справах про неплатоспроможність боржника є загальним, як для юридичних так й для фізичних осіб, з передбаченими особливостями для фізичних осіб.

Згідно з вимогами книги четвертої Кодексу передбачено два види процедур банкрутства фізичної особи: 1) реструктуризація боргів боржника (присвячено розділ третій книги четвертої Кодексу); 2) погашення боргів боржника (присвячено розділ четвертий книги четвертої Кодексу).

Провадження у справі з приводу неплатоспроможності фізичної особи може бути розпочате лише за заявою боржника, тобто провадження в справі може бути відкритим лише в разі бажання самої особи-боржника, що в свою чергу в певній мірі обмежує права та законні інтереси кредиторів даного боржника. При цьому, законодавець чітко виділяє підстави для відкриття провадження у справах про неплатоспроможність. Згідно з Кодексом, боржник

має право подати позовну заяву до суду в разі: 1) якщо розмір прострочених зобов'язань боржника перед кредитором (кредиторами) становить не менше тридцяти мінімальних розмірів заробітної плати; 2) боржник припинив погашати кредити чи здійснювати інші планові платежі у розмірі більше як п'ятдесят відсотків місячних платежів по кожному з кредитних та інших зобов'язань упродовж двох місяців; 3) винесено постанову у виконавчому провадженні про відсутність у фізичної особи майна, на яке можна звернути стягнення; 4) існують інші обставини, які підтверджують про те, що у найближчий час боржник не зможе виконати грошові зобов'язання чи здійснювати звичайні поточні платежі (загроза неплатоспроможності) [4, ст. 115].

Слід сказати, що судова практика і раніше мала напрацювання у справах про визнання фізичної особи-підприємця банкрутом. Наприклад, у справі №24/279-10 від 27.11.2010 року, рішення Господарського суду Дніпропетровської області, за яким позивач одна фізична особа-підприємець подав позов про визнання іншої фізичної особи-підприємця банкрутом та розрахування за боргом. Даний борг визнався відповідачем, рішення було задоволено повністю [15].

Крім того, Кодексом передбачено підстави для відмови у відкритті провадження, а саме: 1) відсутні підстави для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність; 2) боржник виконав зобов'язання перед кредитором (кредиторами) в повному обсязі до підготовчого засідання суду; 3) боржник був притягнутий до адміністративної або кримінальної відповідальності за неправомірні дії, пов'язані з неплатоспроможністю; 4) боржник був визнаний банкрутом протягом попередніх п'яти років [4, ст. 119]. Подібна практика вирішення таких питань в судовому порядку застосовувалася і раніше.

Наприклад, в справі Господарського суду м. Києва № 43/29-23/306-б за заявою боржника фізичної особи-підприємця було відкрито справу про банкрутство та про визнання його банкрутом, з урахуванням ст. 47, 48 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його

банкрутом» посиляючись на неможливість сплатити борг в зв'язку з недостатністю майна. Суд за розглядом справи дійшов висновку, що немає обґрунтування реальної заборгованості ФОП перед кредиторами, а тому рішенням суду справу було закрито та процедуру банкрутства припинено [16].

Пунктом 4 реалізується ще одна новела нового Кодексу, вводяться обмеження для осіб, які вже проходили через процедуру банкрутства та оголошені банкрутом протягом останніх 5 років. Це перешкоджає зловживанню особою такою процедурою з метою махінацій чи іншого порушення законодавства.

Однією з процедур, які використовуватимуться до фізичних осіб та ФОП є реструктуризація боргу, яка матиме на меті відстрочення строку сплати боргу або зміна його порядку задля сплати боргу. Враховуючи важливість даного питання, розглянемо його більш детально в наступному підрозділі.

2.2. Реструктуризація та погашення боргу фізичної особи-підприємця

Реструктуризація боргів – це передбачена Кодексом судова процедура у справі про неплатоспроможність фізичної особи, що застосовується з метою відновлення платоспроможності боржника шляхом зміни способу та порядку виконання його зобов'язань, згідно з планом реструктуризації боргів боржника [4, ст. 1].

Основною метою реструктуризації боргів є відновлення платоспроможності боржника. Ця процедура дозволяє фізичній особі не втрачаючи свого майна розрахуватись з кредиторами. Процедура реструктуризації боргу здійснюється на підставі плану реструктуризації затвердженого, за поданням керуючого реструктуризацією, зборами кредитора, господарським судом.

Керує даною процедурою призначений арбітражний керуючий (керуючий реструктуризацією), який має як загальні права та обов'язки, як у арбітражних

керуючих, так і додаткові, передбачені особливістю процедури відновлення платоспроможності фізичної особи. Зокрема:

1) арбітражний керуючий (керуючий реструктуризацією) має право: а) запитувати та отримувати документи або їх копії від юридичних осіб, органів державної влади і органів місцевого самоврядування та від фізичних осіб за їх згодою стосовно майна боржника - фізичної особи, у тому числі які містять конфіденційну інформацію та/або банківську таємницю; б) отримувати інформацію з державних реєстрів, в тому числі з бюро кредитних історій, у порядку, передбаченому законодавством України; в) здійснювати огляд майна боржника; г) отримувати інформацію про рух коштів на рахунках боржника, відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність».

Таким чином, арбітражного керуючого наділено відповідними правами, які дозволяють виконувати свої повноваження в справі про банкрутство фізичної особи та ФОП.

2) Арбітражний керуючий у справі про неплатоспроможність фізичної особи та ФОП зобов'язаний: а) організувати виявлення та складання опису майна боржника (проведення інвентаризації), визначити його вартість; б) брати участь у розробці плану реструктуризації боргів боржника, забезпечити його розгляд зборами кредиторів та подати на затвердження до господарського суду; в) відкрити спеціальний рахунок для розрахунків з кредиторами; г) погашати вимоги кредиторів згідно черговості в процедурі погашення боргів боржника, а у випадку, якщо планом реструктуризації передбачено продаж майна боржника – відповідно до плану реструктуризації за рахунок коштів, отриманих від продажу такого майна; д) у разі, якщо планом реструктуризації передбачено продаж майна боржника, звітувати суду та зборам кредиторів про результати продажу майна боржника протягом трьох робочих днів з дати такого продажу; е) виконувати функції з управління та розпорядження майном боржника; є) здійснювати інші повноваження відповідно до законодавства [4, ст. 114].

Тобто, дані права та обов'язки передбачені специфікою саме фізичної особи, як нового суб'єкта процедури банкрутства, адже арбітражний керуючий

за для виконання свої обов'язків буде втручатись в особисте життя особи, а тому законодавець закріпив такі права керуючого. Також, через специфіку реструктуризації боргу, арбітражному керуючому потрібно виконувати відмінні від процедур передбачених для юридичної особи, що і було втілено в даних правах та обов'язках.

Законодавцем, також, були встановлені часові рамки. Так процедура реструктуризації боргу не може тривати довше 5 років.

При виконанні плану реструктуризації боржник звільняється від сплати боргів та провадження вважається закритим. Але в разі не виконання чи виконанні не в повному обсязі зобов'язання, кредитори можуть пред'явити свої вимоги до боржника в обсязі, передбаченому договорами.

Таким чином, реструктуризація боргу – одна з процедур, згідно з Кодексом, яка дозволить фізичним особам та ФОП реструктурувати свій борг з метою відновлення платоспроможності боржника шляхом зміни способу та порядку виконання його зобов'язань, згідно з планом реструктуризації боргів боржника, а також дозволить фізичним особам та ФОП розраховуватись з боргами при цьому не втрачаючи свого майна (Додаток А).

2.3. Особливості погашення боргу боржника

Відповідно до Кодексу процедур банкрутства, процедура погашення боргів – це судова процедура у справі про неплатоспроможність фізичної особи, що застосовується з метою задоволення вимог кредиторів за рахунок реалізації майна банкрута, визнаного банкрутом у порядку, встановленим Кодексом [4, ст. 1].

Господарський суд виносить постанову про визнання боржника банкрутом і введення процедури погашення боргів боржника у разі, якщо протягом 120 днів з дня відкриття провадження у справі про неплатоспроможність зборами кредиторів не прийнято рішення про схвалення плану реструктуризації боржника або прийнято рішення про перехід до

процедури погашення вимог боржника. Постановою про визнання боржника банкрутом і введення процедури погашення боргів боржника господарський суд також призначає керуючого реалізацією в порядку, визначеному Кодексом. Повідомлення про визнання боржника банкрутом та відкриття процедури погашення боргів боржника офіційно оприлюднюється на офіційному веб-порталі судової влади України протягом трьох днів з дня прийняття відповідної постанови суду. Не пізніше тридцяти днів з дня введення процедури погашення боргів боржника керуючий реалізацією разом з боржником проводить інвентаризацію майна боржника та визначає його вартість [4, ст. 130].

Особливістю цієї процедури є задоволення вимог кредиторів шляхом розпродажу та реалізації майна боржника. Вимоги кредитора задовольняються за рахунок майна, яке належить особі на праві власності. Однак, законодавцем було передбачено перелік майна, яке заборонено реалізовувати, а саме: 1) житло, яке є єдиним місцем проживання сім'ї боржника (квартира загальною площею не більше 60 квадратних метрів або житловою площею не більше 13.65 квадратних метрів на кожного члена сім'ї боржника, чи житловий будинок, загальною площею не більше 120 квадратних метрів) та не є предметом забезпечення, а також інше майно боржника, на яке згідно з законодавчими актами України не може бути звернено стягнення; 2) не включаються до ліквідаційної маси кошти, що перебувають на рахунках боржника у пенсійних фондах та фондах соціального страхування; 3) господарський суд має право за вмотивованим клопотанням боржника та інших учасників провадження у справі про неплатоспроможність, виключити зі складу ліквідаційної маси майно боржника, на яке згідно з законодавством може бути звернено стягнення, але воно є необхідним для задоволення нагальних потреб боржника або членів його сім'ї; 4) господарський суд має право виключити зі складу ліквідаційної маси майнові об'єкти вартістю не більше десяти розмірів мінімальної заробітної плати, які є неліквідними чи дохід від реалізації яких істотно не вплине на задоволення вимог кредиторів [4, ст. 131-132]. Також встановлюється черговість задоволення вимог. Після задоволенні всіх вимог, або реалізації

всього майна господарський суд виносить ухвалу про закриття провадження та списання боргу в разі, якщо такий є.

Також, законодавець передбачає особливість неплатоспроможності окремих категорій фізичних осіб, та відносить їх до окремого розділу шостого книги четвертої Кодексу, а саме такі: 1) у разі відкриття провадження у справі про неплатоспроможність щодо боржника, який зайнятий у сільському господарстві, план реструктуризації боргів розробляється з урахуванням особливостей ведення такої діяльності – сезонності сільськогосподарського виробництва та його залежності від природно-кліматичних умов, а також можливості задоволення вимог кредиторів за рахунок доходів, які можуть бути одержані боржником від такої діяльності; 2) у разі визнання боржника, який зайнятий у сільському господарстві, банкрутом і введення процедури погашення боргів боржника рішення щодо земельних ділянок, які є власністю такого боржника або перебувають в постійному чи тимчасовому користуванні, приймається з урахуванням вимог Земельного кодексу України [4, ст. 136].

Отже, даний Кодекс не є ідеальний, він має свої недоліки, але останній є ефективним правовим засобом, що дозволяє фізичним особам, в тому числі і ФОП ефективно виходити з «боргової ями», максимально при цьому задовольняючи інтереси кредиторів. Крім цього упереджує випадки, незаконного «вибивання» боргів колекторами та банками.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ НА ОСНОВІ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ТА МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ

3.1. Шляхи удосконалення інституту банкрутства з урахуванням міжнародного досвіду

У світовій практиці існує дві концепції регулювання банкрутства з боку держави, а саме:

- 1) прокредиторська (британська) – захищає права кредиторів щодо стягнення своїх боргів;
- 2) продебіторська (американська) – захищає боржника, що дає йому шанс на фінансове оздоровлення для продовження нормального функціонування й повернення боргу [17, с. 37].

Отже, розглянемо інституту банкрутства у розвинених держав світу.

Так, на сьогодні у США чинним є закон про банкрутство Bankruptcy Code, проект якого почав розроблятися у 1970 р. (було створено спеціальну комісію), прийнятий був у 1978 р., а набрав чинності в 1979 р. У 1994 р. до Bankruptcy Code під тиском критики було внесено зміни, спрямовані на поліпшення становища кредиторів.

Положення даного закону обов'язкові для всіх штатів. Згідно з Bankruptcy Code до боржника може бути відкрита процедура реорганізації, або ліквідації за його заявою (або заявою кредиторів).

Для порушення провадження справи (реорганізації чи ліквідації) потрібно подати правильно оформлену заяву без доказів. У випадку, якщо заява про реорганізацію подається боржником, то не потрібно надавати докази реальності плану реорганізації. Також не вимагається пред'являти докази фактичної неспроможності боржника, що й призводить до зловживань з боку платоспроможних підприємств.

Згідно з законом, якщо провадження було розпочато як ліквідація, то воно в будь-який момент (за клопотання боржника або іншої зацікавленої особи) може бути трансформовано в реорганізаційну процедуру [18, с. 145].

Необхідно зазначити, що система банкрутства сформульована так, щоб максимізувати вартість активів дебітора для задоволення вимог кредиторів. Перевага надається реорганізації ініційованої боржником або зацікавленою особою. Згідно з законом план про реорганізацію боржник подає протягом 120 днів з моменту порушення справи про неплатоспроможність і затверджується протягом 60 днів. Така пришвидшена процедура початку реорганізації передбачена для запобігання втрати системних якостей активів боржника. До плану реорганізації ставляться тверді вимоги щодо розбиття кредиторів на класи, визначення умов задоволення їх вимог і однозначного визначення, яке майно залишається у боржника, яке ним передається як оплата вимог кредиторів [19, с. 248].

Закон про банкрутство у США забезпечує широкі можливості для реалізації інтересів боржника, суттєвим чином обмежуючи права кредиторів. До основних переваг системи регулювання банкрутства відносять максимальне використання досвіду менеджерів у реабілітаційних цілях.

Для того, щоб боржник вирішив свої фінансові труднощі самостійно, не вдаючись до формальних процедур, йому дозволяється продовжувати ведення комерційної діяльності (навіть якщо компанія знаходиться у стані неплатоспроможності або якщо її статутний капітал зменшився на визначену суму) [18, с. 145].

У Литовському законі «Про банкрутство підприємств» від 15 вересня 1992 р. зловмисне банкрутство визначається як діяльність підприємства, спрямована на ухилення від повного чи часткового розрахунку з кредиторами. Згідно з даним законом при встановленні факту зловмисного банкрутства суд повинен вивчити угоди, укладені підприємством протягом 12 місяців до початку судочинства, і визначити їх законність. Для задоволення позовів до

кредиторів кошти, передані з угоди, які визнані недійсними, повинні бути повернуті [20, с. 53].

Таким чином, у світі сформувалось дві провідні моделі або системи законодавчого регулювання відносин неплатоспроможності.

Так, до продебіторської системи законодавства про неспроможність відносять законодавства Франції та Сполучених Штатів Америки. Зокрема, згідно з концепцією французької системи правового регулювання неспроможності цілями законодавства про неспроможність є насамперед збереження діючих підприємств і робочих місць та лише потім йдеться про задоволення вимог кредиторів. В свою чергу, законодавством США дозволено отримати звільнення від вимог кредиторів, що пред'являються у формі судових позовів, сумлінним юридичним і фізичним особам. Разом з тим це стосується не всіх суб'єктів, а лише тих, що з належним рівнем відповідальності ставляться до предмета власної діяльності. При цьому, як зазначається у фаховій літературі, кредиторам заборонено втручатись у процес банкрутства, намагатись стягнути борг у той час, коли справа знаходиться у провадженні суду, якщо, звичайно, положення закону чи суд не допускають такого втручання.

До прокредиторської системи неспроможності відносять законодавство Великобританії та Німеччини. Англійське законодавство про неспроможність насамперед дбає про інтереси кредиторів, тоді як інтереси боржника відходять на другий план. Особливому захисту підлягають права заставних кредиторів. Наприклад, під час застосування процедури ліквідації заставний кредитор має право на вилучення предмета (предметів) застави. В свою чергу, відповідно до законодавства Німеччини визначальне місце також віддається захистові майнових інтересів кредиторів на відміну від долі неспроможної особи. Натомість боржника відсторонюють від управління підприємством, призначається повірений (конкурсний) розпорядник [21, с. 60].

Отже, Україна в свою чергу може застосувати таку модель як продебіторська (або проборжникова), так як допоможе їй в збереженні діючих

підприємств та робочих місць, що в майбутньому призведе до поліпшення стану вітчизняної економіки в цілому (Додаток Б).

3.2. Судова практика у справах про банкрутство

Ще однією з проблем, для процедури банкрутства є укладення мирової угоди, а саме відсутність такої процедури в новому Кодексі. Судова практика має свої напрацювання з даного питання. Так в постанові Верховного суду у складі суддів Касаційного господарського суду від 04.09.2018 у справі №918/2067/14, було вирішено укладення мирової угоди. Так, між кредиторами та боржником було укладено мирову угоду, ТОВ-1 – кредитор, мав більше 90% від загальної кількості голосів [22]. Тому в даному випадку при бажанні даного кредитора, чи зборів кредиторів й боржника укласти мирову угоду має бути реалізовано. Так в новому кодексі таку можливість було вилучено, що відбирає в учасників право вибору.

Також, проблемою постає дисбаланс між інтересами кредиторів та боржників, основною проблемою буде ігнорування інтересу боржника. Так, згідно законодавству США, більша увага приділяється саме відновленню платоспроможності боржника, надання йому можливості працювати далі, при цьому розраховуватись з боргами. Так, перевага прав кредиторів може призвести до реалізації тільки їх інтересів з ігноруванням інтересів боржника.

Отже, згідно вищезазначеному, Кодекс України з процедур банкрутства є позитивною зміною та необхідним. Однак, існують певний перелік проблем, які потрібно вирішувати, тому даний Кодекс потребує доопрацювання та внесенням змін.

ВИСНОВКИ

В ході написання наукової роботи, на основі аналізу законодавства України та практики його реалізації, теоретичного осмислення низки наукових праць, було досліджено інститут банкрутства. Проведений аналіз дозволив сформулювати висновки та пропозиції, спрямовані на досягнення поставленої мети.

1. Проаналізовано основні нововведення в процедурах банкрутства та встановлено що даний нормативно-правовий акт є частково інтерпретацією Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» щодо певних норм з однієї сторони, а з іншої - новим нормативно-правовим актом, який містить норми щодо інституту банкрутства фізичної особи, визначення правового статусу арбітражного керуючого, зміни до загальних положень врегулювання процедури банкрутства тощо.

2. Розглянуто статистику підприємств банкрутів (з 2012 по 2018 рік) та встановлено, що на сьогодні існує стрімке збільшення випадків банкрутства, яке пов'язане з економічною ситуацією в середині держави, а саме з військовими діями на Сході України, а також зовнішніми відносинами України, що й призводить до банкрутства підприємств. Тому дана проблема потребує внесення змін до законодавства в частині процедур банкрутства, за для зменшення випадків підприємств-банкрутів.

3. Проведено SWOT-аналіз інституту банкрутства за новим законодавством, з'ясовано, що в прийнятій редакції Кодексу України з процедур банкрутства існує доволі багато позитивних змін, але при цьому є низка недоліків які потребують доопрацювання, а саме:

– проект Кодексу мав би містити норми, які визначають особливості відновлення платоспроможності боржника-юридичної особи (фізичної особи), оскільки процесуальні норми ГПК України не регулюють дане питання в достатньому обсязі;

– норми проекту Кодексу, що встановлюють порядок розгляду справ про банкрутство, потребують узгодження з нормами ГПК України,

– Розділ I проекту має назву «Проведення у справах про банкрутство». У цьому розділі йдеться про заяву про відкриття провадження у справі про банкрутство (статті 34, 35 проекту). З огляду на положення ГПК України необхідно уточнити, про що в цьому розділі йде мова про позовну заяву чи звичайну заяву, адже у позовному провадженні підставою для відкриття провадження у справі є позов (ст. 171 ГПК України).

4. Розкрито особливості виокремлення фізичної особи, як суб'єкта процедури банкрутства, встановлено що це є нагальною потребою сьогодення. Даний інститут дозволить простим громадянам знаходити вихід з боргових «ям», в демократичний спосіб розрахуватись з боргами, а банкам та іншим кредиторам задовольняти в певній частині свої вимоги боргу.

5. Проаналізовано процедури реструктуризації та погашення боргу фізичної особи – підприємця та з'ясовано, що з моменту набрання чинності Кодексу у фізичних осіб та ФОП з'явиться можливість реструктурувати свій борг шляхом зміни способу та порядку виконання його зобов'язань згідно з планом реструктуризації боргів боржника, що дозволить фізичним особам та ФОП розраховуватись з боргами не втрачаючи свого майна, а процедура погашення боргу дозволить максимально можливо задовільнити вимоги кредиторів шляхом продажу майна.

6. Здійснено аналіз особливостей погашення боргу боржника, процедури, яка дозволить як ефективно задовільнити інтереси кредиторів, так і в окремих випадках звільнити особу від боргу повністю.

7. Розглянуто проблемні питання інституту банкрутства в частині застосування судової практики та міжнародного досвіду. Встановлено, що Кодекс України з процедур банкрутства є позитивним та необхідним для суб'єктів господарювання та економіки держави в цілому. Однак, існує певний перелік проблем, які мають бути вирішені до набуття його чинності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

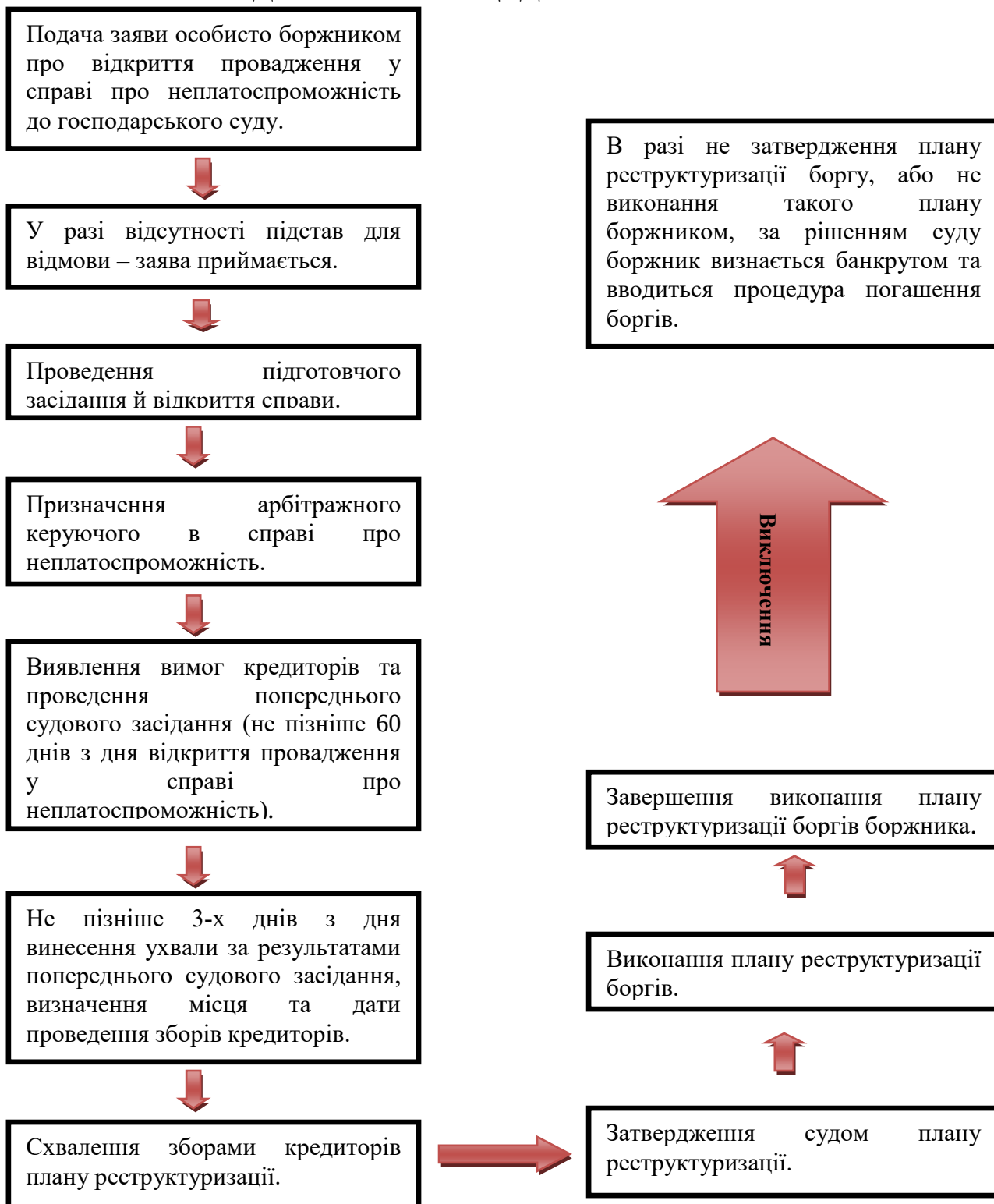
1. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14.05.1992 р. №2343-XII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2343-12> (дата звернення: 12.12.2018).
2. Джунь В. В. Проблема закріплення і структурування складових інституту неспроможності. Підприємство, господарство і право. 2005. №3. С. 8-12.
3. Подцерковний О.П. Підстави банкрутства як показник балансу інтересів держави та суспільства, дії принципу верховенства права. Санація та банкрутство. 2014. №3–4. С. 235–239.
4. Кодекс України з процедури банкрутства: Законопроект. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63518 (дата звернення 12.12.2018).
5. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. №1700-VII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення 12.12.2018).
6. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. №435-IV // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 12.12.2018).
7. Бутирська І. А. Актуальні питання участі арбітражного керуючого (ліквідатора) у справі про банкрутство. Судова апеляція. 2014. №1. С.127-132.
8. Кравченко О.О. Динаміка банкрутства підприємств та рівень безробіття. Молодий вчений. 2017. №3(43). С.691-697.
9. Поляков Б. М. Право неспроможності (банкрутства) в Україні. К.: Ін Юре, 2011. 560 с.
10. Офіційний портал Державної служби статистики // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
11. Офіційному портал Судової влади України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://court.gov.ua>.

12. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. №1798-XII // БД «Законодавство України» / ВР України: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12> (дата звернення: 12.12.2018).
13. Федеральний кодекс про банкрутство США (US Bankruptcy Code): Закон США від 2005 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/11>.
14. Кізленко В.А. Світова практика банкрутства фізичних осіб // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/bankrutstvo-i-restrukturizaciya/svitova-praktika-bankrutstva-fizichnih-osib.html>.
15. Рішення Господарського суду Дніпропетровської області: від 18.11.10 р. Справа №24/279-10 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/12454235>.
16. Рішення Господарського суду міста Києва: від 14.10.2010 р. справа №43/29-23/306 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/10016145>.
17. Цар О. Світовий досвід оздоровлення неплатоспроможних підприємств та можливості його застосування в Україні. Галицький економічний вісник. 2013. №2(41). С. 34-42.
18. Поляков Б.М. Правове регулювання неспроможності (банкрутства) в зарубіжних країнах (Англії, Німеччині, Росії, США, Франції). Санація та банкрутство. 2006. №1. С. 144–146.
19. Коваль М.В. Реформування системи банкрутства в Україні: використання іноземного досвіду. К.: КНЕУ, 2008. 316 с.
20. Носань Н.С. Адаптація Європейського досвіду функціонування механізму банкрутства підприємств у вітчизняній практиці. Інвестиції: практика та досвід. 2016. №18. С. 52-56.
21. Єпіфанова І.М. Банкрутство підприємств: спектр невирішених проблем. Економіка: реалії часу. 2017. №1(29). С. 55-63.

22. Рішення Господарського суду Рівненської області: від 18.11.10 р.
Справа №3 918/2067/14 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/78181758>.

ДОДАТОК А

СХЕМА ПРОВЕДЕННЯ ПРОЦЕДУРИ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ БОРГІВ У СПРАВАХ ПРО НЕПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ЗА КОДЕКСОМ З ПРОЦЕДУР БАНКРУТСТВА

ДОДАТОК Б

**Порівняльна характеристика основних аспектів правового
регулювання відносин неспроможності**

Категорія	Країна			
	Україна	США	Німеччина	Росія
1. Нормативно-правове забезпечення відносин неспроможності	Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»	Кодекс про банкрутство (11 -й том Зводу законів США) від 1978 р.	Закони: «Konkursordnung» (конкурсне виробництво), прийнятий у 1877 р.; «Vergleichsordnung» (мирова угода), прийнята у 1935 р.	Закон Російської Федерації «Про неспроможність (банкрутство)»
2. Визначення поняття «банкрутство»	Визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури	Використовується поняття неспроможності - нездатності боржника вчасно виконати свої зобов'язання перед кредиторами	Неспроможність підприємства погасити свою заборгованість	Визнана арбітражним судом нездатність боржника в повному обсязі задовольнити вимоги кредиторів за належними зобов'язаннями та (або) виконати обов'язок зі сплати обов'язкових платежів
3. Суб'єкти неспроможності	Суб'єкт підприємницької діяльності, неспроможний виконати свої грошові зобов'язання перед кредиторами, у тому числі щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів)	Фізичні особи, корпорації і товариства, які виявилися не в змозі платити борги	Фізичні чи юридичні особи, незалежно від предмета їх діяльності та комерційного статусу, які виявилися не в змозі платити борги	Громадянин, індивідуальний підприємець або юридична особа, які нездатні задовольнити вимоги кредиторів за грошовими зобов'язаннями та (або) виконати обов'язок зі сплати обов'язкових платежів протягом строку
4. Заходи попередження ліквідаційного виробництва	Санація. Мирова угода	Укладення мирової угоди	Укладення мирових угод з боржником	Санація
5. Критерії абсолютної неспроможності: розмір заборгованості; термін несплати	300 мінімальних розмірів заробітної платні; протягом трьох місяців після настання встановленого строку їх сплати	Зобов'язання перевищує вартість майна; протягом трьох місяців після настання встановленого строку їх сплати	Надлишкова заборгованість у розмірі, встановленому діючим законом; протягом трьох місяців після настання встановленого строку їх сплати	Зобов'язання перевищує вартість майна; протягом трьох місяців після настання встановленого строку їх сплати
6. Система правового регулювання неплатоспроможності	Кредиторська	Проборжникова	Кредиторська	Нейтральна